

MUNKAERŐPIACI TÜKÖR 2018 – KÖZELKÉP A FIATALOKRÓL

A Közelkép fejezetei a középfokú oktatástól az első munkahelyekig tekintik át a fiatalok munkapiaci helyzetének főbb kérdéseit. Ilyen fókusszal az elmúlt harminc évben nem készült részletes empirikus kutatás és nem jelent meg tudományos igényű kiadvány. Ezt a hiányt részben pótolja a kötet: néhány fejezet teljesen új eredményeket mutat be a Pénzügyminisztérium megbízására készült részletes kutatások alapján, más fejezetek kevésbé mélyen, de új adatokra támaszkodva világítanak meg korábban nem kutatott kérdéseket.

A fiatalok iskolázottsága és munkapiaci lehetőségei több szempontból is kiemelt figyelmet érdemelnek. Egyrészt, a pályakezdő generáció jellemzői előre vetítik a munkakínálatban várható változásokat, ami kihat a gazdasági növekedésre is. A fiatalok tanulási és szakmaválasztási döntései elősegíthetik a munkakínálat alkalmazkodását a munkáltatók változó igényeihez. Másrészt, az iskolából kilépő fiatalok az idősebb munkavállalókhöz képest kevesebb információval és tapasztalattal rendelkeznek, és több segítséget igényelnek az álláskeresésben és a munkába állásban. Magyarországon a 2008-as válság és az ezt követően felgyorsuló migráció mellett 2010 után a közoktatás és a szakképzés is számos reformon esett át: ez különösen indokoltá teszi a fiatalok munkapiaci kilátásainak vizsgálatát.

Nemzetközi összevetésben a fiatalok foglalkoztatása és a nem dolgozó-nem tanulók aránya javult, míg az iskolázottsági mutatók romlottak. A növekvő foglalkoztatás és a nem dolgozó, nem tanuló fiatalok arányának csökkenése alapján úgy tűnik, hogy az iskolából a munkába lépés folyamata zökkenőmentes. A Közelképben bemutatott részletek alapján azonban ezt a kedvező képet nem elsősorban az átmenetet segítő intézmények olajozott működése magyarázza. Inkább arról van szó, hogy - mivel a képzett munkaerő iránt nagy a kereslet - a képzettebb fiatalok többsége állami segítség nélkül is hamar el tud helyezkedni. Ugyanakkor a képzetlenek jelentős része bértámogatással vagy közmunkásként talál rövidtávú munkalehetőséget. Az általános iskola 8 osztályának elvégzése után (vagy még az előtt) lemorzsolódó fiatalok egy része a közfoglalkoztatásban vagy munka nélkül kallódik, és nem kap hathatós segítséget sem tanulmányai befejezéséhez, sem az elsődleges munkaerő-piacra lépéshez.

Miközben a legalább érettségivel rendelkező munkavállalók iránti kereslet tovább nőtt, a pályakezdő évjáratokban megállt az iskolázottság emelkedése. Ráadásul a közoktatást és a felsőoktatást érintő szakpolitikai lépések sem támogatják az általános készségek fejlesztését (például az iskolázottsági korhatár csökkentése, a szakképzési reform, az államilag finanszírozott felsőoktatási helyek csökkentése).

A fiatalok munkapiaci helyzetének további javulása hosszabb távon két fronton is akadályokba ütközhet: Egyfelől, ahogy a kereslet eltolódik a nem kognitív készségek felé, a képzetlenek számító pályakezdők egy része sem felel majd meg a munkáltatói igényeknek, az alacsonyabb végzettségűek esetében pedig ez fokozottan érvényesülhet. Másfelől, azok a fiatalok, akik a fellendülés idején könnyen el tudtak helyezkedni de alapkészségeik gyengék, a következő válság során vagy hosszabb távon a technológia fejlődése miatt elveszthetik munkájukat, de legalábbis kevésbé lesznek képesek alkalmazkodni a változásokhoz. A meglévő kapacitásait tekintve az állami foglalkoztatási szolgálat sem lesz képes nekik megfelelő segítséget adni a készségeik pótlásához és tartós munkábaállásukhoz. Még súlyosabban jelentkezhetnek ezek a problémák azon generációk esetében, akik majd egy esetlegesen kedvezőtlen gazdasági helyzetben lépnek a munkapiacra.